

Strategický plán SZP

CCI	2023CZ06AFSP001
Název v angličtině	CAP Strategic Plan for the period 2023-2027
Název v národním jazyce nebo v národních jazycích	CS - Strategický plán SZP na období 2023-2027
Verze	8.0
Stav	Projednáváno
První rok	2023
Poslední rok	2027
Způsobilý od	1. 1. 2023
Způsobilý do	
Číslo rozhodnutí Komise	
Datum rozhodnutí Komise	
Dotčený fond nebo dotčené fondy	EZZF, EZFRV
Datum vytvoření zprávy	27/01/2026 08:14

3.10 Podmíněnost

3.10.1 Hlavní problém: Změna klimatu (její zmírňování a přizpůsobování se jí).

3.10.1.1 DZES 1: Zachovávání trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše

3.10.1.1.1 Souhrn závazků zemědělského podniku (např. systém předchozího povolení a povinnost přeměny)

Za účelem nesnížení referenčního poměru trvalých travních porostů o více než 5 10 % nedojde na obhospodařovaném dílu půdního bloku (DPB) s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost ke změně této kultury v evidenci využití půdy na některou z ostatních druhů zemědělské kultury bez předchozího povolení.

Kritériem pro povolení přeměny kultury trvalý travní porost je, že DPB se nenachází na environmentálně citlivých plochách mimo oblasti Natura, nebo do nich nezasahuje s výjimkou přeměny z uvedených důvodů nebo na tyto zemědělské kultury:

- zákona o pozemkových úpravách,
- ~~orná půda v režimu ekologického zemědělství,~~
- jiná trvalá kultura, vinice, sad a rychle rostoucí dřeviny pěstované ve výmladkových plantážích,
- podle nařízení vlády (zalesňování),
- krajinné prvky,
- plochy v režimu agrolesnictví (silvopastorální systémy).

Za environmentálně citlivé plochy se považují plochy s trvalými travními porosty:

- v 1. a 2. zóně chráněných krajinných oblastí a na území národních parků,
- v národních přírodních památkách, národních přírodních rezervacích, přírodních rezervacích a přírodních památkách, které se nenacházejí v oblastech NATURA 2000,
- ve vzdálenosti do 12 m od vodního útvaru,
- silně erozně ohrožené (v souladu s DZES 5),
- podmáčené a rašelinné louky,
- ve 3. aplikačním pásmu nitratově zranitelných oblastí.

Za porušení se nepovažuje změna plochy o velikosti menší nebo rovné 0,1 ha v průběhu daného kalendářního roku u žadatele.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.1.1.2 Územní rozsah (vnitrostátní, regionální, na úrovni zemědělských podniků, skupina podniků)

vnitrostátní

3.10.1.1.3 Hodnota referenčního poměru (včetně metody výpočtu)

Poměr **28.11**

Vysvětlení

Podíl trvalých travních porostů stanovený každoročně se vypočítá vydělením ploch trvalých travních porostů ohlášených za daný kalendářní rok a celkovou zemědělskou plochou ohlášenou v daném roce, které zahrnují plochy ekologického zemědělství. Rozdíl hodnot poměrů nesmí překročit hranici **5 10** %.

Stanovení výpočtu je prováděno na základě ustanovení článku 48 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126 ze dne 7. prosince 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.1.1.4. Typ dotčených zemědělců (všichni zemědělci, kteří mají trvalé travní porosty)

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních premii podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.1.1.5 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Omezením možností přeměny kultury trvalý travní porost na užívaném dílu půdního bloku bude zajištěno nesnížení poměru trvalých travních porostů vůči celkové ploše zemědělské půdy o více než **5 10** % a bude zajištěno zachování výměry ploch půd bohatých na uhlík za účelem zachování zásob uhlíku.

Zvláště chráněnými plochami jsou vyjmenované environmentálně citlivé plochy s trvalými travními porosty, které se nachází mimo oblasti Natura. Pokud zde definované plochy budou součástí lokality Natura, budou také chráněny před rozoráním resp. změnou kultury v rámci standardu DZES 9.

Poměr ohlášené plochy trvalých travních porostů vůči ohlášené celkové zemědělské ploše pro rok 2018 činil 28,11 %.

Na základě ohlášené plochy trvalých travních porostů včetně ploch travních porostů v rámci ekologického zemědělství – 995 216 ha a ohlášené zemědělské půdy – 3 540 434 ha.

Údaje o poměru trvalých travních porostů vůči zemědělské půdě:

Rok 2021 - 28,41 % (ohlášená plocha trvalých travních porostů – 1 002 479 ha a ohlášená zemědělská půda - 3 529 114 ha)

Rok 2020 – 28,28 % (ohlášená plocha trvalých travních porostů – 1 002 746 ha a ohlášená zemědělská půda - 3 545 438 ha)

Rok 2019 – 28,19 % (ohlášená plocha trvalých travních porostů – 999 771 ha a ohlášená zemědělská půda - 3 546 551 ha)

3.10.1.2 DZES 2: Ochrana mokřadů a rašeliníšť

3.10.1.2.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Česká republika využije přechodného období a GAEC 2 zavede až od roku 2025.

2025:

Doplnění je, v souladu s právním rámcem nařízení (EU) 2021/2115, realizováno ve dvou krocích:

1.LPIS – vymezení vrstvy pro STANDARD DZES 2 - půdy bohaté na uhlík na základě několika vstupujících vrstev (rašelinářský archiv, data komplexního průzkumu půd, BPEJ, ekologicky významný prvek – krajinný prvek mokřad, národní mokřady, mokřady RAMSAR, vybrané biotopy AOPK a způsob její aktualizace. Jedná se o zdrojovou datovou

vrstvu s aktuální výměrou 98 000 ha, se kterou bude dále pracováno s důrazem na praktickou realizovatelnost, zejména ve vztahu k definici vazby na díl půdního bloku. Zdrojová vrstva představuje podíl 2,8 % zemědělského půdního fondu České republiky.

	Orientační výměra částí DPB [ha]	Podíl ZPF [%]
Tráva (T)	73 000	2,8
Orná půda (RUG)	24 000	
Ostatní	1 000	
ČR Celkem	98 000	

2. Stanovení managementu standardu DZES 2 samostatně pro trvalé travní porosty a ornou půdu. Management půd bohatých na uhlík (mokřadů a rašelinišť) vychází zejména z potřeby zvyšovat podíl půdní organické hmoty omezovat rozklad půdní organické hmoty a emise CO₂ pomocí vyloučení orby.

Návrh podmínek na vymezených plochách:

- 1) Prodloužení pokryvu orné půdy do 31. 12.
- 2) Ochrana trvalých travních porostů na vymezených plochách – zákaz přeměny.
- 3) Zavedení zákazu celoplošného zpracování orné půdy (R, U, G).
- 4) Zavedení zákazu budování nových odvodňovacích soustav.

3.10.1.2.2 Rok uplatnění DZES

Vyberte rok: **2025**

Odůvodnění

Česká republika je nucena použití standardu DZES 2 odložit na období počínaje rokem 2025 z důvodu chybějící kategorizace (definčního vymezení) půd bohatých na uhlík a nedostatečného mapového pokrytí ploch mokřadů a rašelinišť.

V současné době není vytvořen komplexní podklad, který by obsahoval plošné, aktuální informace o výskytu půd bohatých na uhlík na území ČR ve vztahu k dílu půdních bloků. Pedologická data jsou dostupná zejména v rámci databáze bonitovaných půdně ekologických jednotek (dále jen „BPEJ“) a podkladech Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v.v.i. Údaje o mapování biotopů z pohledu biodiverzity jsou obsaženy v rámci mapových služby Agentury pro Ochranu Přírody a Krajiny. Mapy biotopů mokřad a prameniště – rašeliniště poskytované v rámci mapových služeb Agentury pro Ochranu Přírody a Krajiny však necílí primárně a nepokrývají plošně zemědělskou půdu, bylo proto rozhodnuto zpracovat vrstvu s použitím i jiných mapových zdrojů včetně cíleného terénního ověřování skutečného stavu vybraných předmětných ploch.

Za tímto účelem byly na podzim roku 2021 zahájeny práce na přípravě mapového podkladu pro zařazení parcel zemědělské půdy do vrstvy DZES 2. Úkol bude pokračovat v průběhu roku 2022 a v první polovině roku 2023. V průběhu roku 2023 dojde k zapracování do národního právního rámce.

V roce 2024 bude probíhat realizace vrstvy LPIS takovým způsobem, který umožní, aby se zemědělská veřejnost s tímto novým prvkem detailně seznámila, případně měla prostor pro vznesení podnětů k revizi konkrétních stanovišť, tak aby k 1.1.2025 byla vytvořena funkční, všeobecně akceptovaná vrstva DZES 2 jako podklad pro plnění podmíněnosti.

3.10.1.2.3 Územní rozsah a vymezená oblast

LPIS – vymezení vrstvy pro STANDARD DZES 2 - půdy bohaté na uhlík na základě několika vstupujících vrstev (rašelinářský archiv, data komplexního průzkumu půd, BPEJ, ekologicky významný prvek – krajinný prvek mokřad, národní mokřady, mokřady RAMSAR, vybrané biotopy AOPK a způsob její aktualizace. Jedná se o zdrojovou datovou vrstvu s aktuální výměrou 98 000 ha, se kterou bude dále pracováno s důrazem na praktickou realizovatelnost, zejména ve vztahu k definici vazby na díl půdního bloku. Zdrojová vrstva představuje podíl 2,8 % zemědělského půdního fondu České republiky.

	Orientační výměra částí DPB [ha]	Podíl ZPF [%]
Tráva (T)	73 000	2,8
Orná půda (RUG)	24 000	
Ostatní	1 000	
ČR Celkem	98 000	

3.10.1.2.4 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních premií podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.1.2.5 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Rok aplikace standardu odpovídá harmonogramu projektu (mapování, vymezení atd.), který byl v souvislosti s tímto standardem zadán. Pokračujeme v ochraně zavedeného krajinného prvku mokřad v rámci standardu 8.

2025: Management půd bohatých na uhlík (mokřadů a rašeliníšť) vychází zejména z potřeby zvyšovat podíl půdní organické hmoty omezovat rozklad půdní organické hmoty a emise CO₂ pomocí vyloučení orby.

3.10.1.2.6 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any

Neaplikováno.

3.10.1.3 DZES 3: Zákaz vypalování strnišť na orné půdě vyjma případů odůvodněných zdravím rostlin

3.10.1.3.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Žadatel nepálí na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury orná půda (standardní orná půda, travní porost na orné půdě a úhor) bylinné zbytky s výjimkou postupu podle mimořádných rostlinolékařských opatření.

Rostlinolékařská opatření se vztahují na všechny karanténní škodlivé organismy v rámci EU, které jsou uvedeny v přílohách nařízení (EU) 2019/2072 a také na další škodlivé organismy regulované samostatným nařízením EP a Rady (EU) 2016/2031 podle čl. 30.

Ve všech těchto případech, může být nařízeno mimořádné rostlinolékařské opatření (MRO) podle zákona o rostlinolékařské péči. Jednou z alternativ těchto MRO může být i likvidace rostlin nebo jejich částí spálením na pozemku.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.1.3.2 Územní rozsah

Národní

3.10.1.3.3 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních premii podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.1.3.4 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Zákaz pálení rostlinných zbytků a jejich ponechání pro zapravení do půdy představuje základní krok pro zachování organických složek v půdě.

3.10.2 Hlavní problém: Voda

3.10.2.1 DZES 4: Zřízení ochranných pásem podél vodních toků

3.10.2.1.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Žadatel na užívaném dílu půdního bloku sousedícím s vodním tokem uvnitř i vně zranitelných oblastí plní podmínky pro použití pesticidů a hnojiv s výjimkou ponechaných sklíditelných rostlinných zbytků, výkalů a moči zanechaných hospodářskými zvířaty při pastvě nebo při jejich jiném pobytu na zemědělském pozemku ve stanovených pásích vymezených kolem vodního toku:

1. zachováním ochranného pásu nehnojené půdy bez použití pesticidů o šířce nejméně 3 m od břehové čáry a
2. zachováním ochranného pásu, na kterém nebudou užita hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem, s výjimkou tuhých hnojiv o šířce nejméně 25 m od břehové čáry na užívaném dílu půdního bloku sousedícím s útvarem povrchových vod uvnitř i vně zranitelných oblastí s průměrnou sklonitostí převyšující 7°.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.2.1.2 Minimální šířka ochranných pásem (v m)

3

3.10.2.1.3 Územní rozsah, včetně vymezení vodních toků

Národní

Národní definice vodních toků:

Útvar povrchové vody je vymezené soustředění povrchové vody v určitém prostředí, například v jezeru, ve vodní nádrži nebo v korytě vodního toku.

3.10.2.1.4 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních prémie podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.2.1.5 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Ochranný pás nehnojené půdy bez aplikace pesticidů na dílu půdního bloku sousedícím s útvarem povrchových vod zajišťuje minimální ochranu vodních toků před znečištěním povrchovým smyvem hnojiv, pesticidů nebo jejich reziduí. Podmínka standardu se týká útvarů povrchových vod (viz definice), které se nachází uvnitř vymezených nitrátově zranitelných oblastí i mimo ně.

Standard navazuje na základní definice ochranných pásů pro nitrátově zranitelné oblasti stanovené národním právním rámcem pro nitrátovou směrnici.

3.10.3 Hlavní problém: půda (ochrana a kvalita)

3.10.3.1 DZES 5: *Obhospodařování s cílem snížit riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu*

3.10.3.1.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Žadatel zajistí, že v rámci jím užívaného dílu půdního bloku, se zemědělskou kulturou standardní orná půda

na silně erozně ohrožených plochách SEO

1.
 1. nebude pěstovat plodiny s nízkou ochrannou funkcí a
 2. plodiny se střední ochrannou funkcí bude pěstovat jen s půdoochrannými technologiemi,

na mírně erozně ohrožených plochách MEO I. (vyšší riziko eroze)

1.
 1. plodiny se střední a nízkou ochrannou funkcí, s výjimkou ozimých obilovin, bude pěstovat jen s některou ze stanovených půdoochranných technologií

na mírně erozně ohrožených plochách MEO II. (nižší riziko eroze)

1.
 1. plodiny s nízkou ochrannou funkcí bude pěstovat s některou ze stanovených půdoochranných technologií

Na základě objektivních kritérií jsou vymezeny 3 kategorie erozní ohroženosti na orné půdě. Objektivními kritérii jsou sklonitost a délka svahu, struktura a textura ornice, obsah organické hmoty v půdě, náchylnost půdy k erozi, ochranný vliv vegetace, účinnost protierozních opatření, propustnost půdního profilu.

Dále jsou zohledněna kritéria pro vymezení plodin. Rozlišujeme plodiny s nízkou ochrannou funkcí (např. kukuřice, čirok, brambory, řepa, sója, slunečnice atd.) a plodiny se střední ochrannou funkcí (např. jarní obiloviny a řepka olejná).

V kategorii silně erozně ohrožené půdy SEO je požadováno úplné vyloučení pěstování erozně nebezpečných plodin (plodiny s nízkou ochrannou funkcí), plodiny se střední ochrannou funkcí lze pěstovat jen s využitím půdoochranných technologií.

Ve vedlejší kategorii mírně erozně ohrožených plochách MEO I. je možné pěstovat plodiny se střední a nízkou ochrannou funkcí, s výjimkou ozimých obilovin, jen s využitím půdoochranných technologií.

Ve vedlejší kategorii mírně erozně ohrožených plochách MEO II. je doporučeno pěstovat plodiny se střední bez omezení a plodiny s nízkou ochrannou funkcí jen s využitím půdoochranných technologií.

Každá kategorie má svoje odzkoušené a fungující technologie chránící půdu. Zemědělci volí technologii podle konkrétní plodiny a svého výrobního zaměření.

Systém kontroly půdoochranných technologií bude na národní úrovni doplněn o využití povinného systému Monitoringu eroze.

Pro plnění standardu bude uplatněna tolerance.

Změna nabývá účinku 1. srpna 2025, což je po datu notifikace rozhodnutí o změně Strategického plánu SZP Evropskou komisí.

Termín účinnosti změny zohledňuje dostatek času pro zemědělce, aby danou změnu mohli aplikovat při svých hospodářských postupech. Změna se týká období setí ozimů, tedy září - říjen 2025.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.3.1.2 Územní rozsah (včetně erozí ohrožených oblastí a sklonu svahu)

Národní

Základní teoretická hodnota erozně ohrožené výměry činila v roce 2024 1,63 mil. ha souhrnné výměry počítáno na celý díl půdního bloku. V každém roce se výměry mění v závislosti na osevních postupech a plodinách.

3.10.3.1.3 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních premií podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.3.1.4 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Omezení projevů eroze je podpořeno stanovením specifických podmínek pro pěstování plodin s erozně nízkou nebo střední ochranou funkcí a stanovením povinnosti použití půdoochranných technologií při pěstování těchto plodin na plochách erozně ohrožené (EO) půdy.

Detailní metodika výpočtu EO

Základním podkladem pro hodnocení erozního ohrožení půdy v rámci GAEC 5 je vrstva vyjadřující maximálně přípustné hodnoty faktoru ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření ($C_p \cdot P_p$). Výpočet vrstvy vychází z Univerzální rovnice ztráty půdy USLE (Wischmeier, Smith 1978), kdy výsledná hodnota $C_p \cdot P_p$ vyjadřuje požadovaný ochranný vliv vegetace a protierozních opatření vzhledem k přípustné průměrné roční ztrátě půdy (vyjadřuje tedy součin maximálně přípustné hodnoty faktoru ochranného vlivu vegetace a faktoru protierozních opatření, při jejichž překročení dojde k překročení přípustné průměrné roční ztráty půdy).

Do výpočtu je zahrnut vliv:

- faktoru sklonitosti svahu,

- faktoru délky svahu po spádnici,
- faktoru erodovatelnosti půdy a
- faktoru erozní účinnosti přívalového deště.

Vyjádření vrstvy erozního ohrožení pro DZES 5 je erozní ohroženost vedena primárně na erozní parcely. Erozní parcela je část DPB, definována jednou skupinou plodin a jednou skupinou protierozních technologií z hlediska erozní nebezpečnosti. K erozní parcele je přiřazena jedna kategorie erozní ohroženosti na základě algoritmu z podkladové rastrové vrstvy erozní ohroženosti v systému LPIS. V rámci LPIS jsou uvedeny 4 kategorie (silně erozně ohrožené půdy – SEO, mírně erozně ohrožené půdy – MEO I., mírně erozně ohrožené půdy – MEO II. a neohrožené půdy – NEO). Vrstva je v LPIS pravidelně aktualizována podle podkladových dat. Pozemky na úrovni plochy plodiny nebo DPB vyhodnocujeme ve 4 kategoriích NEO, MEO I, MEO II, SEO. Nastavení eroze probíhá dlouhodobě ve spolupráci s Výzkumným ústavem monitoringu a ochrany půdy (VÚMOP). V rámci průběžných několikaletých testování a na základě výsledků dostává MZe doporučení k úpravě podmínek.

Limit 2 ha a menší - odůvodnění

Limit 2 ha je technicko-metodickým kritériem. Jedná se racionálně obhospodařovatelné plošky. Rastrová vrstva má pixely, které by neumožňovaly hospodařit, jedná se o zjednodušenou informaci, a proto bylo stanoveno kritérium 2 ha, které mělo postihnout významnost ploch, ale zároveň aby to umožnilo hospodaření v zemědělci v terénu.

Podmínky v ČR jsou specifické z pohledu velikosti půdních bloků, kde je jedna z nejvyšších velikostí v Evropě. Průměr na R je více než 10 ha, ale i několik stovek ha. Půda pod 2 ha tvoří pouze 2,6 % z celkové výměry orné půdy. Na DPB pod 2 ha je dle monitoringu eroze (systém prováděný Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy) evidováno méně než 12 % všech zachycených erozních událostí a mají max. odtokovou délku v průměru 80,83 m a odborná literatura pro vznik soustředěného odtoku, který následně může vyvolat erozní proces, předpokládá min. odtokovou linii 100 m (Janeček et. al. 2012).

Plodiny

Dále jsou zohledněna kritéria pro vymezení plodin. Rozlišujeme erozně nebezpečné plodiny s nízkou ochrannou funkcí, kterými jsou zejména kukuřice, čirok, brambory, řepa, sója, slunečnice atd.) a plodiny se střední ochrannou funkcí (např. obiloviny jako jsou pšenice, ječmen, žito, oves atd. a řepka olejná), u kterých je dále odlišena nižší potřeba ochrany realizací půdoochranné technologie u ozimých obilovin na plochách MEO s vysokým rizikem. MZe ve spolupráci s VÚMOP ověřuje plodiny a kategorie plodin se mohou v rámci víceletých projektů obohacovat.

Vyloučení pěstování plodin a povinné použití půdoochranných technologií

V kategorii silně erozně ohrožené půdy je požadováno úplné vyloučení pěstování erozně nebezpečných plodin s nízkou ochrannou funkcí, plodiny se střední ochrannou funkcí se doporučuje pěstovat s využitím půdoochranných technologií.

Ve vedlejší kategorii mírně erozně ohrožené půdy I. je podmínkou pěstovat plodiny se střední ochrannou funkcí, s výjimkou ozimých obilovin, a erozní plodiny s nízkou ochrannou funkcí pouze s využitím půdoochranných technologií.

U mírně erozně ohrožené půdy II. je možné pěstovat plodiny se střední ochrannou funkcí bez omezení a erozně nebezpečné plodiny s nízkou ochrannou funkcí pouze s využitím půdoochranných technologií.

Půdoochranné technologie jsou seskupeny do čtyř základních celků, které jsou postavené na prostorovém rozdělení pozemků, pokryvnosti a zlepšení struktury půdy, a individuální POT certifikovaná odbornou institucí (osevní plán pro pozemek či celofaremní plán).

Půdoochranné technologie, které jsou v jednotlivých kategoriích přiřazeny, mají vědecký základ nebo jsou odzkoušeny vědeckými pokusy a na základě probíhajících projektů jsou doplňovány.

Účinnost jednotlivých PT v rámci DZES 5

Vymezení erozní ohroženosti je provedeno na základě tzv. „Univerzální rovnice pro výpočet dlouhodobé ztráty půdy erozí“ (USLE).

Přípustná ztráta nastavena na 9 tun z hektaru za rok pro hluboké a středně hluboké půdy a 2 tuny z hektaru za rok na mělkých půdách, což znamená erozní ohroženost vymezenou na cca 65 % orné půdy.

- SEO je charakterizováno hodnotami Cp.Pp v rozmezí 0-0,045
- MEO I. je charakterizováno hodnotami Cp.Pp v rozmezí hodnotami 0,045-0,15
- MEO II. je charakterizováno hodnotami Cp.Pp v rozmezí hodnotami 0,15-0,4
- NEO je charakterizováno hodnotami Cp.Pp v rozmezí hodnotami 0,4 a výše

Účinnost protierozních opatření je pak definována faktorem ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření (C.P), u kterého naopak platí, že čím nižší hodnota, tím vyšší účinnost (např. úhor má C.P = 1 a TTP má C.P = 0,005). Protierozní opatření by pak dle výše popsaného vymezení logicky měla zajistit následující ochranný vliv:

- pro SEO ochranný vliv charakterizován hodnotami Cp.Pp 0-0,045
- pro MEO I. ochranný vliv charakterizován hodnotami Cp.Pp v rozmezí 0,045-0,15
- pro MEO II. ochranný vliv charakterizován hodnotami Cp.Pp v rozmezí 0,15-0,4

Ochrana 65 % orné půdy je rozdělena mezi silně erozně ohrožené SEO a mírně erozně ohrožené plochy MEO I. a MEO II., jejichž vymezení je provedeno pomocí tzv. maximálně přípustné hodnoty faktoru ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření (Cp.Pp). Zjednodušeně, čím nižší je tento faktor, tím účinnější opatření je potřeba přijmout, aby se nepřekračovala stanovená přípustná ztráta půdy erozí.

Od roku 2024 se sladila míra smyvu z aktuálních 17 t/ha na 9 t/ha (stejně jako protierozní vyhláška). Což bude představovat 65 % výměry orné půdy na úrovni dílů půdních bloků. Přechodné období se předpokládá za účelem přizpůsobení zemědělců a jejich osevních postupů.

Výměry erozně ohrožených ploch počítáno na plochy erozně ohrožené půdy z rastrové vrstvy v LPIS:

- MEO I. výměra 433 217 ha - počítáno z rastrové vrstvy v LPIS,
- MEO II. výměra 705 709 ha - počítáno z rastrové vrstvy v LPIS,
- SEO výměra 60 658 ha - počítáno z rastrové vrstvy v LPIS.

Původně uvedené výměry erozně ohrožené půdy byly odhadnuty na celkem 1,6 mil. ha, což představuje 65 % výměry standardní orné půdy z plošnější vrstvy vypočítané na celé díly půdního bloku. Vzniklý rozdíl 400 tis. ha je způsoben odlišným nápočtem, nyní jsou plochy napočteny z rastrové vrstvy v LPIS. Zaručujeme, že výměra na celé díly půdních bloků bude odpovídat původnímu vyčíslení.

Zohlednění faktoru sklonitosti svahu

Faktor sklonu svahu ve výpočtu USLE – dle ověřované univerzální rovnice dlouhodobé ztráty půdy USLE se jedná zejména o faktor sklonu svahu vyjadřující vliv sklonu svahu na velikost ztráty půdy erozí (bezrozměrný – poměr smyvu ke smyvu na jednotkovém pozemku sklonu 9 %, tj. 5,16°). Délka a sklon svahu dohromady tvoří tzv. topografický faktor, který vyjadřuje vliv morfologie terénu na vývoj erozních procesů. Tento faktor představuje poměr ztráty půdy na testovaném pozemku ke ztrátě půdy na standardním pozemku délky 22,13 m a sklonu 9 %. Faktor sklonu svahu vyjadřuje vliv sklonu svahu na velikost ztráty půdy erozí.

Půdoochranné technologie

Zemědělci volí technologii podle konkrétní plodiny, tvaru pozemku, lokality apod. Půdoochranné technologie jsou seskupeny do čtyř základních celků, které jsou postavené na prostorovém rozdělení pozemků, pokryvnosti a zlepšení struktury půdy, a individuální POT certifikovaná odbornou institucí (osevní plán pro pozemek či celofaremní plán).

Jedná se o:

- POT založené na prostorovém dělení pozemku (např. obsetí ochrannými pásy, ochranné pásy, přerušovací pásy, rozdělení pozemků na menší výměry, využití střídání ploch plodin s vyšší ochrannou funkcí)
- POT založené na zajištění pokryvnosti půdy (např. zakládání porostu do ochranné plodiny nebo rostlinných zbytků, přímé setí, podsev, strip-till, setí do pomocné plodiny/ předplodiny)
- POT založené na zlepšení struktury půdy (např. osevní sled se zlepšujícími plodinami, organická hmota v půdě, důlkování – hrázkování, hloubkové kypření, podrývání)
- POT individuálně zvolené pro určitý pozemek/celofaremní plán a certifikovaná odbornou institucí.

Monitoring eroze

Monitoring eroze zemědělské půdy je nástrojem pro celorepublikový sběr dat o erozních událostech, prováděný Státním pozemkovým úřadem. V rámci Monitoringu se zajišťují a vyhodnocují informace o proběhlých erozních událostech.

Monitoring eroze zemědělské půdy je společným projektem Státního pozemkového úřadu a Výzkumného ústavu monitoringu a ochrany půdy, v.v.i. (VÚMOP). Postupy Monitoringu eroze zahrnují evidování a posouzení erozních událostí, které mají být po zjištění nového výskytu události zaznamenány a vloženy do webového portálu, dále zpracovány a vyhodnoceny.

Monitoring eroze kromě vyšší moci uvedené ve strategickém plánu zohledňuje rovněž i dlouhodobý postup hospodaření zemědělce v předchozích 5ti letech při obdělávání půdy, a to včetně aplikovaných půdoochranných technologií.

Odůvodnění pro změny pro rok 2024:

V rámci přípravy standardu od roku 2024 ČR došla k tomu, že je třeba upravit zacílení standardu prostřednictvím přesnější metodiky definování jednotlivých kategorií erozní ohroženosti. Je třeba zdůraznit, že se nejedná o snížení našeho závazku poskytovat ochranu půdy na úroveň tolerance ztráty půdy 9t/ha/rok (a 2t/ha/rok). Tento závazek, který byl schválen ve SP potvrzujeme a garantujeme. Navrhovanou změnou chceme zajistit cílenější nastavení přesnějším rozlišením a tím i efektivnější postupy vedoucí k lepším výsledkům standardu DZES 5.

Jedná se o individuální přístup, který zajistí umožnění pěstování většího spektra plodin, bohatší osevní plány a tím celkově vyšší environmentální přínos. Pokračování současného stavu nastavení eroze by mohlo mít negativní dopady, jako je např. absolutní zákaz pěstování erozně rizikových plodin omezuje pěstovat tyto plodiny jen v určitých oblastech a z toho se vyvíjí

neustále vysilování půdy, nemožnost rotace plodin, výskyt škůdců atp. Dále by nerealizace opatření mohla vést k omezení poskytování ekosystémových služeb vlivem zrychlené vodní eroze. Dochází tak k ochuzení zemědělské půdy o nejurodnější část – ornici, zhoršení fyzikálně-chemických vlastností půd, zmenšení mocnosti půdního profilu, zvýšení šterkovitosti, snížení obsahu živin a humusu, snížení propustnosti půdy, poškození plodin, znesnadnění pohybu strojů po pozemcích a ztrátě osiv, sadby, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin a tím samozřejmě i ke snížení hektarových výnosů.

S ohledem na současné nastavení erozních kategorií, které jsou nyní nastaveny velmi plošně, ČR došla k potřebnému kroku rozšířit kategorie erozní ohroženosti, jakož i rozšíření výměry na kterou se DZES vztahuje. Výměra erozně ohrožených ploch, který je uvedena ve SP SZP reflektuje nápočet platných dat na předchozí metodiku výpočtu SEO a MEO ploch napříč všemi kulturami. Postupně při technických a metodických přípravách, které si vyžádala Protierozní vyhláška a nový Strategický plán společné zemědělské politiky 2023–2027 došla ČR prostřednictvím VÚMOP k přesnějšimu a cílenějšimu nastavení členění vrstev a zpřísnění přípustné ztráty půdy ze současných 17 t.ha⁻¹ .rok⁻¹ resp. 4 t.ha⁻¹ .rok⁻¹ na 9 t.ha⁻¹ .rok⁻¹ resp. 2 t.ha⁻¹ .rok⁻¹.

Tento přístup zajistí umožnění většího spektra plodin, bohatší osevní plány a tím environmentální přínos. Pokračování současného stavu nastavení eroze by mohlo mít negativní dopady, jako je např. absolutní zákaz pěstování erozně rizikových plodin omezuje pěstovat tyto plodiny jen v určitých oblastech a z toho se vyvíjí neustále vysilování půdy, nemožnost rotace plodin, výskyt škůdců atp. Dále by nerealizace opatření mohla vést k omezení poskytování ekosystémových služeb vlivem zrychlené vodní eroze.

Návrhy nové kategorizace vrstvy erozní ohroženosti byly provedeny na dvou úrovních. V první řadě byly hledány limitní hodnoty Cp.Pp pro vymezení SEO ploch. Limity Cp.Pp faktoru byly posunuty pouze v intervalu, nedošlo tedy ke změně samotného Cp.Pp faktoru. V dalším kroku byly hledány limity pro rozdělení ploch MEO na podrobnější kategorie MEO I a MEO II a to za účelem potřeby optimalizovat aplikaci protierozních opatření podle členění kategorií. Tato potřeba mimo jiné vyplynula z analýz a výsledků Monitoringu eroze zemědělské půdy. Tyto výsledky poukazují na vysoký počet výskytu erozních událostí na stávajících MEO u plodin s nízkou ochrannou funkcí. S ohledem na výše uvedené byly stanoveny 4 kategorie erozní ohroženosti. V kategorii silně erozně ohrožené půdy je požadováno úplné vyloučení pěstování erozně nebezpečných plodin s nízkou ochrannou funkcí, plodiny se střední ochrannou funkcí lze pěstovat s využitím půdoochranných technologií. V kategorii první mírně erozně ohrožené půdy plodiny se střední a nízkou ochrannou funkcí bude pěstovat pouze s půdoochrannými technologiemi (přísnějšimi). V kategorii druhé mírně erozně ohrožené půdy je možné pěstovat plodiny se střední ochrannou funkcí bez omezení a erozně nebezpečné plodiny s nízkou ochrannou funkcí pouze s využitím půdoochranných technologií. V kategorii neohrožené půdy bez omezení. Půdoochranné technologie, které jsou v jednotlivých kategoriích přiřazeny, mají vědecký základ nebo jsou odzkoušeny vědeckými pokusy. Ve spolupráci s Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy MZe se připravují nové postupy na erozně ohrožených plochách společně s půdoochrannými technologiemi, které jsou garantované a jsou přiřazovány s ohledem na jejich účinnost vůči konkrétní protierozní kategorii. Podle nich pak budou zemědělci postupovat, aby ochránili půdu a zároveň zachovali zemědělskou produkci. POT jsou průběžně přezkoumávány tak, aby byla zajištěna jejich účinnost, kterou ČR garantuje. Po odborném posouzení ČR garantuje, že se jedná se o cílenější umožnění bohatších osevních sledů s vyšší environmentální ambicí a dochází tak ke zpřísnění postupů při ochraně půdy před erozí.

Změna nabývá účinku pro ozimé plodiny vyšetě v roce 2025, konkrétně od 1.7.2025.

Odůvodnění změny účinnosti z 1.7.2024 na 1.7.2025:

Při schvalování byl do Strategického plánu zakotven závazek přizpůsobit od 1.7.2024 DZES 5 parametrům tzv. Protierozní vyhlášky, konkrétně zohlednit přísnější hodnoty přípustné ztráty půdy. Přímá implementace těchto parametrů však byla (časově až po schválení Strategického plánu) vyhodnocena jako riziko významných dopadů na postupy hospodaření, pokud by se zároveň neprovedla revize metodického postupu, podle něhož byly ve Strategickém plánu vymezeny erozně ohrožené plochy původně.

Proto bylo v roce 2023 nutné provést modifikaci Strategického plánu a převymezit nové metodické kategorie erozní ohroženosti. Bez této změny, provedené ve Strategickém plánu v roce 2023, by došlo k oslabení a výraznému zúžení osevních sledů a pokračování by mohlo mít negativní dopady jako je např. absolutní zákaz pěstování erozně rizikových plodin. To by vedlo k omezení pěstovat určité plodiny pouze v určitých oblastech a z toho se vyvíjí neustále vysilování půdy, nemožnost rotace plodin, výskyt škůdců atp.

Návazně na schválenou změnu byly zahájeny přípravy implementace s předpokládaným termínem spuštění nového nastavení DZES 5 od 1. 7. 2024, tedy pro vysetí ozimých plodin 2024.

Byla zřízena odborná pracovní skupina s reprezentativním zastoupením vědecké a výzkumné sféry, státní správy a nevládních neziskových organizací, včetně environmentálních. V pracovní skupině byly velmi podrobně diskutovány detailní podmínky DZES 5, aby bylo při budoucím nastavení dosaženo maximálních environmentálních benefitů.

Nicméně v rámci diskusí a v kontextu jednotlivých kroků příprav se postupně projevila potřeba odkladu termínu spuštění o rok později, a to z následujících důvodů:

- komplikovaně se dosahovala shoda zemědělské veřejnosti, odborných institucí a nevládních organizací o detailech půdoochranných technologií,

- technické zajištění datových úprav v LPIS, tzn. implementace nové vrstvy erozního ohrožení do LPIS bylo časově náročnější, než se původně předpokládalo. Teprve na základě zobrazení nového stavu v LPIS lze začít plánovat změny hospodaření.

- v důsledku výše uvedeného se opozdila příprava metodických a kontrolních mechanismů na straně platební agentury, zejména zatím není možnost využít ke kontrolám nové technologie,

- zemědělci nemají časový prostor, aby se přizpůsobili novým podmínkám např. z pohledu nutnosti nákupu nových technologií a mechanizace,

- osevní plány je nutné komplexně přehodnotit, a to také v kontextu naplňování osevních postupů, ochranných pásů, neprodukčních prvků, potřeby zajištění dostatečné krmivové základny, změny celkového hospodaření, změny diverzifikace,

- a v neposlední řadě nemají dostatečný prostor, aby se zásobili osivy, hnojivy, přípravky na ochranu rostlin.

Zdůrazňujeme, že se jedná o postupy vyžadující dlouhodobé plánování a komplexní přístup a změny v nich nejsou v krátkém čase realizovatelné. Nezbytný časový prostor je nutný, aby se zemědělci mohli s novým nastavením detailně seznámit a mohli začít s novým rozvržením v LPIS pracovat. Rovněž pro kontroly musí být připraven kontrolní systém ze strany platební agentury, včetně přípravy příslušných kontrolních postupů, naprogramování kontrolního software, reorganizace kontrolního harmonogramu atd.

ČR došla k tomu, že s ohledem na popsané skutečnosti a reálné možnosti zemědělské veřejnosti i státní správy včetně kontrolních institucí, je žádoucí posunout termín účinnosti tohoto nastavení na hospodářský rok k 1.7.2025 pro hospodářský rok 2025/2026.

V současné době probíhají intenzivní přípravy spuštění nového nastavení - byla připravena právní úprava, která stanovuje nové podmínky DZES 5, ale má v rámci českého legislativního procesu odloženou účinnost. Je zveřejněna vrstva nové eroze v registru půdy LPIS.

V přípravě jsou následující kroky: Podpůrné technické aplikace pro zemědělce, proškolení zemědělců, automatická kontrola v rámci předtisků, proškolení inspektorů SZIF, vhodné napojení na AMS systém.

Přípravné kroky budou finalizovány včas tak, aby nový systém mohl platit od 1.7.2025.

V mezidobí bude naplňování cíle DZES 5 zajištěno podle podmínek platných v roce 2023, tedy na minimálně 25 % výměry orné půdy.

Provedením změny, tedy posunem účinnosti nového nastavení DZES 5 na 1. 7. 2025, bude poskytnutý zemědělské praxi i administrativě dostatečný časový prostor na přizpůsobení se změnám. Bude zajištěna dostatečná informovanost a proškolení zemědělců k novým postupům, zemědělci přehodnotí své dosavadní osevní plány, dostatečně včas si zajistí potřebné vstupy jako osivo, hnojiva apod.

Díky dostatečnému časovému prostoru a možnosti důkladného proškolení zemědělců bude zajištěna realizace podmínek správným způsobem, bez případných chyb v postupu.

Odůvodnění pro změny pro hospodářský rok 2026:

Podle nastaveného harmonogramu byly v roce 2023 a 2024:

- nastaveny kategorie erozního ohrožení pozemku a implementovány do LPIS
- revidovány podmínky půdoochranných technologií a upraveny jejich parametry s ohledem na účinnost
- připraveno technické prostředí v LPIS pro žadatele, tj. pre-checks postupy vybraných půdoochranných technologií
- připravena metodická příručka pro žadatele
- zahájeno školení zemědělských poradců

Na základě výše uvedených kroků byla otevřena detailní technická diskuse. V ní pak ze zemědělské praxe i ze strany poradců byly vzneseny připomínky k nadměrné komplikaci systému a nízké srozumitelnosti podmínek pro zemědělce. Rovněž zazněly připomínky, že ve specifických situacích si nastavení vyžaduje velmi nákladné řešení. Kritizována byla také byrokratická zátěž a komplikovaná proveditelnost.

Návazně na tyto argumenty byla plánovaná změna opětovně přehodnocena a revidována s cílem:

- minimalizovat administrativní zátěž pro zemědělce i administrativní a kontrolní systém
- využít běžící systémy protierozní ochrany, zejména Monitoring eroze
- posílit odpovědnost zemědělců za ochranu půdy
- umožnit flexibilitu zemědělců pro individuální řešení protierozní ochrany pro daný pozemek s ohledem na jeho tvar, umístění, geografickou polohu, půdní vlastnosti apod.
- omezit duplicity v systémech ochrany půdy, tzn. mezi DZES 5 a protierozní vyhláškou

Po detailní technické diskusi se všemi zaangażovanými partnery Strategického plánu bylo navrženo, s účinností **pro hospodářský rok 2026, upravit nastavení DZES 5 s využitím Monitoringu eroze pro plochy MEO I a MEO II, a motivací zemědělců uplatnit protierozní opatření dle vlastního uvážení, s cílem zabránění vzniku erozní události. Na plochách MEO I a MEO II byl pak výskyt erozní události v případech, kdy nebylo zemědělcem přijato dostatečné protierozní opatření, hodnocen jako porušení DZES 5.**

Nicméně v kontextu zasláního Observation Letteru (9. 4. 2025) a uskutečněné technické konzultace s EK (11. 4. 2025) nebyl ze strany EK souhlas s navrhovanou úpravou a posunem k výsledkově založenému nastavení. **Česká republika po diskusi s pracovní skupinou Monitorovacího výboru původní návrh modifikace upravila následovně:**

1.

- platí povinnost realizace půdoochranných technologií na erozně ohrožených pozemcích
- technicky se revidují kategorie půdoochranných – struktura podle principu a účelu POT, zjednodušení, doplnění chybějících postupů
- stanovuje se výjimka z povinnosti realizovat půdoochranných technologií pro ozimé obiloviny na plochách MEO s vysokým rizikem, které nicméně budou součástí povinného systému Monitoringu eroze
- na národní úrovni bude systém kontrol DZES 5 doplněn o nástroj “Monitoring eroze” s tím, že kontroly DZES 5, prováděné Platební agenturou ve stanoveném minimálním počtu, spočívají v kontrole realizace POT a ověření výskytu erozní události na SEO i MEO plochách

3.10.3.2 DZES 6: Minimální pokryv půdy, aby se zabránilo holé půdě v nejcitlivějším období (v nejcitlivějších obdobích)

3.10.3.2.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku (včetně příslušného období)

Žadatel zajistí po stanovené citlivé období pokryv na minimálně 80 % standardní orné půdy, a to postupy:

- založení porostu ozimé plodiny nebo víceleté pícniny,
- ponechání strniště sklizené plodiny,
- podmítnutí strniště sklizené plodiny a jeho ponechání bez orby,
- ponechání půdy po pásovém zpracování, nebo
- osetí po sklizni hlavní plodiny a zachování souvislého porostu meziplodiny.

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury trvalá kultura vinice zajistí v období minimálně od 1. června do 31. října zelený pokryv v rozsahu 25 % meziřadí a manipulačních prostor pro trvalou kulturu vinice, s výjimkou na nově založené vinice do tří let.

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury trvalá kultura ovocný sad zajistí v období minimálně od 1. června do 31. října zelený pokryv v rozsahu 50 % meziřadí a manipulačních prostor pro trvalou kulturu sady, s výjimkou na nově založené sady do tří let.

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury úhor zajistí v období od 1. června do 31. října zelený pokryv.

Citlivé období je období po sklizni hlavní plodiny do období do 31. října.

~~Podmínka standardu se nevztahuje na okopaniny, kořenovou a hlízovou zeleninu, které jsou pěstované na těžkých půdách v režimu ekologického zemědělství.~~

Dopad této výjimky bude sledován a v případě potřeby budou provedeny změny, které zajistí, aby se výjimka vztahovala pouze na omezenou výměru.

Podmínka standardu se dále nevztahuje na specializované pěstování zeleniny, a to: mrkev, jarní výsevy cibule, ředkvičky, zelí, kapusty a časně výsadby salátů a kedlubnů, hrách, květák, brokolice.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.3.2.2 Územní rozsah

Národní

Výměra 2 475 215 ha

3.10.3.2.3 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních prémie podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.3.2.4 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Původní požadavek ČR pro možnost zapravování kvalitních statkových a organických hnojiv orbou je po technických konzultacích s Komisí řešen prostřednictvím 20 % tolerance omezeného pokryvu půdy, čímž je zajištěna flexibilita hospodaření.

~~Podmínka standardu se nevztahuje na okopaniny, kořenovou a hlízovou zeleninu, které jsou pěstované na těžkých jílovitých půdách v režimu ekologického zemědělství.~~

~~Tato výjimka je nezbytná s ohledem na specifika ekologického hospodaření a používání základních agrotechnických postupů jako např. orbu, které nezaručí současný pokryv půdy. Možnost provést orbu je hlavní preventivní nástroj v boji proti plevelům, chorobám a škůdcům a klíčová agrotechnická operace ve vztahu k organickému hnojení a udržování kvality a úrodnosti půdy.~~

~~Těžké jílovité půdy včetně podorníci v ČR zabírají přibližně 123 tis ha standardní orné půdy, přičemž ekologičtí zemědělci z toho představují přibližně 3150 ha. To představuje přibližně 0,13 % z celkové výměry orné půdy v ČR.~~

Podmínka standardu se ~~dále~~ nevztahuje na specializované pěstování zeleniny, a to: mrkev, jarní výsevy cibule, ředkvičky, zelí, kapusty a časné výsadby salátů a kedlubnů, hrách, květák, brokolice z následujících důvodů. U uvedených zeleninových druhů je naprosto zásadní příprava půdy pro časné jarní výsevy a výsadbu, které probíhají již od poloviny února. Proto je nutná určitá doba klidu půdy před výsadbou/výsevem, která bude dostatečná na rozklad organické hmoty z meziplodiny/posklizňových zbytků a organického hnojení tak, aby mohly být úspěšně realizovány precizní rané výsevy a výsadby. Jedná se o specifický postup, nutný právě u uvedených zeleninových druhů. Nedostatečně rozložená organická hmota a méně kvalitní příprava osevního lůžka zhoršuje kvalitu provedeného výsevu a výsadby a vede ke ztrátě konkurenceschopnosti produktu. V důsledku toho jsou dosahovány nižší hektarové výnosy, je negativně ovlivněna i konečná kvalita produktu a méně zapojené porosty jsou snáze napadány škodlivými organizmy (plevele apod.). K uvedenému specializovanému pěstování zeleniny není v podmínkách ČR alternativa a pokud by nebyla umožněna výjimka, hrozí vysoké riziko odklonu od pěstování raných druhů zeleniny a omezování ploch zeleniny v ČR.

Dotčená plocha výčtu specializovaných druhů zeleniny z oblasti působnosti DZES 6 se týká cca 6200 ha. To představuje cca 0,25 % z celkové výměry orné půdy v ČR, přičemž přibližný počet pěstitelů v ČR je 649. Výjimka pro vybrané zeleninové druhy se vztahuje na minoritní výměru orné půdy. ČR bude meziročně sledovat hektarovou výměru, která je výjimkou dotčena, a v případě, že by se výměra blížila k 10 000 ha, ČR upraví rozsah výjimky.

Dále se podmínka DZES 6 nevztahuje na zemědělskou kulturu chmelnice a to z následujících důvodů:

- Architektura chmelového porostu je dána vzdáleností chmelového meziřadí – 3 m, dále výškou nadzemí části chmelové rostliny - chmelové révy – 5 - 7 m a tvarem zavěšení

chmelových rév na stropní část chmelové konstrukce - do tvaru „V“, v porostu chmele počínaje 6. měsícem a konče 8. – 9. měsícem roku je jen velmi omezené světlo.

- U chmelnic v ČR jsou podmínky většiny chmelařských oblastí ČR velmi aridní – dáno kontinentálním rázem počasí s velmi nízkými srážkami.
- Trvalé ozelenění chmelového meziřadí je (v podmínkách chmelařských oblastí ČR z důvodu způsobu pěstování, nedostatku světla a vláhy) ve většině chmelařských podniků spíše nevhodné a je možné jen lokálně (způsob pěstování, závlaha) u spíše minoritní části podniků, většinou však po část vegetační doby, ne celoročně.
- Dočasné a trvalé ozelenění chmelového meziřadí může mít maximálně jen funkci doplňkovou, lokální.

MZe řadí chmel mezi citlivé komodity a věnuje tomuto sektoru vysokou pozornost. Aktuální plochy chmelnic zaujímají v ČR cca 5 tis. ha.

Zdůvodnění ke stanovení citlivého období:

Z vyhodnocení erozních událostí dle charakteristik dešťů v Monitoringu eroze je zřejmé, že podzimní srážky jsou vyrovnané a citlivé je období letní - po sklizni hlavní plodiny do 31. října.

Monitoring eroze je nástroj pro celorepublikový sběr dat o erozních událostech a hodnocení účinnosti protierozních opatření definovaných v platných právních normách dostupný na: me.vumop.cz, který je systematicky provozován VÚMOP a Státním pozemkovým úřadem již od roku 2014.

Zdůvodnění výjimky pro specializované pěstování zeleniny:

Jedná se o velmi specifické komodity, které jsou v ČR pěstovány na malých výměřích. Pro zelinářské podniky je specifický malý podíl ozimých plodin a potřeba kvalitního zpracování půdy na podzim tak, aby byla půda připravena na časný jarní výsev/výsadbu.

3.10.3.3 DZES 7: Střídání plodin na orné půdě kromě plodin pěstovaných pod vodou

3.10.3.3.1 Shrnutí postupu v zemědělském podniku pro střídání rostlin

DZES 7a:

Žadatel zajistí alespoň na 40 % plochy podniku se zemědělskou kulturou standardní orná půda, že v roce podání jednotné žádosti bude pěstována jiná hlavní plodina než hlavní plodina pěstovaná v kalendářním roce předcházejícím podání jednotné žádosti.

Za splnění této podmínky je rovněž považováno zařazení meziplodiny mezi dvě stejné hlavní plodiny po sobě jdoucí, pokud tato meziplodina bude zaseta po sklizni hlavní plodiny pěstované v roce podání jednotné žádosti a zůstane ponechána na pozemku do zasetí hlavní plodiny v roce následujícím po podání jednotné žádosti.

Zároveň žadatel zajistí, že na veškeré ploše podniku se zemědělskou kulturou standardní orná půda bude vždy po ukončení období 3 let po sobě jdoucích pěstována jiná hlavní plodina.

Požadavek na střídání plodin se nevztahuje na prospěšné plodiny, kterými jsou travní porosty, jetelotrávy a úhory s porostem.

.

Pro plnění standardu bude uplatněna tolerance.

ČR využije výjimek, které umožňuje nařízení Komise (EU) 2022/1317, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023.

DZES 7b:

Žadatel zajistí, že ve vegetačním období na dílu půdního bloku se zemědělskou kulturou orná půda se nebude vyskytovat plocha jedné plodiny na výměře vyšší než 30 ha, pokud tuto plochu nerozdělil ochranným pásem, plochou jiné plodiny, nebo úhorem. Podmínka se nevztahuje na plochy s travami a leguminózami.

~~Žadatel zajistí, že ve vegetačním období na ploše dílu půdního bloku se zemědělskou kulturou orná půda, evidované jako silně erozně ohrožené, se nebude vyskytovat plocha jedné plodiny na výměře vyšší než 10 ha, pokud tuto plochu nerozdělil ochranným pásem, plochou jiné plodiny, nebo úhorem. Podmínka se nevztahuje na plochu s travami a leguminózami.~~

Pro plnění standardu bude uplatněna tolerance.

Standardy 7a) a 7b) se uplatňují samostatně, nejedná se o alternativy.

U standardu DZES 7b nebudou uplatněny výjimky dle poznámky pod čarou Přílohy III. písm. a); b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

Díly půdních bloků, které jsou certifikované v souladu s nařízením (EU) 2018/848 se považují za splňující tento standard, včetně dílů půdních bloků v přechodném období. ČR nebude aplikovat přístup, kdy by bylo podmínkou, aby byl certifikovaný celý podnik.

3.10.3.3.2 Shrnutí postupu zemědělského podniku pro diverzifikaci plodin

neaplikováno

3.10.3.3.3 Územní rozsah

Národní

3.10.3.3.4 Typ dotčených zemědělců

☐ Všichni zemědělci, kteří mají k dispozici ornou půdu (bez výjimky)

☒ Uplatnitelné výjimky

S rozlohou orné půdy do 10 hektarů (poznámka pod čarou 5 bod 1 písm. c) přílohy III)

Pokud více než 75 % způsobilé zemědělské plochy představují trvalé travní porosty (poznámka pod čarou bod 1 písm. b) přílohy III)

Pokud je více než 75 % orné půdy využíváno k pěstování trav nebo jiných bylinných pícnin, je využíváno jako úhor, k pěstování luštěnin, jsou na ní tyto způsoby využití kombinovány (poznámka pod čarou bod 1 písm. a) přílohy III)

3.10.3.3.5 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES (zejména pokud členský stát zvolil diverzifikaci plodin)**DZES 7a:**

Stanovení minimálního podílu plochy, na které je prováděno každoročně střídání plodiny, a pěstování jiné hlavní plodiny nejpozději po třech letech má pozitivní vliv na bilanci organických látek v půdě vzhledem k rozlišným požadavkům plodin na hnojení a vlivům plodin v osevním postupu. V případě zařazení prospěšných rostlin (leguminózy, tráva, jetelotrávy, luskovinoobilní směsky) dochází ke zlepšení stavu utužení půdy a ke zlepšení vláhové bilance půdy. Současně dochází k omezení šíření chorob.

Definice plodiny je uvedena v kapitole 4.1.8 Další definice použité v plánu SZP.

ČR využije výjimek, které umožňuje nařízení Komise (EU) 2022/1317, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023.

DZES 7b:

Navržený standard reaguje na aktuální příčiny nepříznivé struktury krajiny, jako jsou zejména nízký podíl ekostabilizačních prvků v krajině, homogenita hospodaření na přilehlých dílech půdních bloků a zejména na nadměrnou velikost dílu půdního bloku. Navržená výměra 30 ha odpovídá optimální rozloze obhospodařovaného pozemku, která je udávána v rozmezí 20 – 40 ha, přičemž za optimální tvar se považuje obdélník o stranách v poměru 1:2 až 1:4. Vedlejším a velmi podstatným přínosem navrhovaného standardu je snížení ztráty půdy vodní erozí, dělený osevní postup dále pomáhá plodinám lépe vzdorovat dopadům sucha a je prevencí vzniku povodní.

Pro DZES 7b nebudou výjimky v souladu s přílohou III nařízení použity.

Opatření, jehož prostřednictvím dochází ke snížení velikosti pěstovaných monokultur na velkých zemědělských pozemcích, má za cíl zejména posílit celkově ekologickou stabilitu krajiny. Vedlejším a podstatným přínosem navrhovaného standardu je však snížení ztráty půdy vodní erozí, dělený osevní postup dále pomáhá plodinám lépe vzdorovat dopadům sucha a je prevencí vzniku povodní.

Snížení velikosti pěstovaných monokultur lze provádět pod novým standardem několika opatřeními, zejména prostřednictvím krajinných prvků, zakládáním ochranných pásů, racionálním prostorovým střídáním plodin. Implementace tohoto opatření v rámci standardu DZES 7 přispěje dle našich analýz k posílení ekologické funkce krajiny a vzniku dalších ploch ve prospěch biodiverzity.

3.10.4 Hlavní problém: Biologická rozmanitost a krajina (ochrana a kvalita)

3.10.4.1 DZES 8: Zachování krajinných prvků. Zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků. Jako možnost se nabízejí opatření k zamezení výskytu invazních druhů rostlin.

3.10.4.1.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Standard minimálního podílu:

☐ Nejméně 4 % orné půdy na úrovni zemědělského podniku věnované neprodukčním plochám a prvkům, včetně půdy ponechané ladem.

☐ Nejméně 3 % orné půdy na úrovni zemědělského podniku věnované neprodukčním plochám a prvkům, včetně půdy ponechané ladem, pokud se zemědělec zaváže, že v rámci rozšířeného ekoschématu podle čl. 31 odst. 5a věnuje alespoň 7 % orné půdy neprodukčním plochám a prvkům, včetně půdy ponechané ladem.

☐ Nejméně 7 % orné půdy na úrovni zemědělského podniku věnované neprodukčním plochám a prvkům, včetně půdy ponechané ladem, a meziplodinám a plodinám vázajícím dusík, pěstovaným bez použití přípravků na ochranu rostlin, z čehož 3 % tvoří neprodukční plochy a prvky, včetně půdy ponechané ladem. Členské státy by měly pro meziplodiny použít váhový faktor 0,3.

Seznam prvků (orientační seznam prvků a neprodukčních oblastí způsobilých pro výpočet minimálního podílu)

☐ Ochranné pásy

☐ Mohyly

☐ Kulturní prvky

☒ Příkopy

Vysvětlení

Příkop - váhový faktor 2

☒ Okraje polí, políčka nebo ochranné pásy pozemků

Vysvětlení

Mez (ostrůvek biodiversity) - váhový faktor 1,5

☒ Živé ploty, jednotlivé stromy nebo skupiny stromů, stromořadí

Vysvětlení

Skupina dřevin - váhový faktor 1,5

Stromořadí - váhový faktor 2

Solitární dřevina - váhový faktor 1,5

☐ Půda ležící ladem

☒ Ostatní

Vysvětlení

Travnatá údolnice - váhový faktor 1,5

Skalka – váhový faktor 1,5

☐ Malé rybníky

☒ Malé mokřady

Vysvětlení

Mokřad - váhový faktor 2

☐ Kamenné zídky

☐ Potoky

☒ Terasy

Vysvětlení

Terasa - váhový faktor 1

Seznam prvků (pro zachování)

- **Malé mokřady**

- **Příkopy**

- **Terasy**

- **Živé ploty, jednotlivé stromy nebo skupiny stromů, stromořadí**

Zákaz ořezu živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat (povinný)

V období hnízdění od 1.4. do 31.10. platí zákaz ořezu dřevin, s výjimkou odborných řezů provedených prokazatelně dle standardu Řez stromů SPPK A02 002:2015 (v aktuální revizi). Tento standard je v naprostém souladu s evropským standardem The European Arboricultural Standards.

Výjimka se týká pouze nezbytně nutných odborných řezů stromů, prováděných podle příslušných standardů, odborně způsobilou osobou.

Opatření k zamezení výskytu invazních druhů rostlin

neaplikováno

3.10.4.1.2 Územní působnost (platí pro normu „minimální podíl“)

Národní

3.10.4.1.3 Typ dotčených zemědělců

☐ Všichni zemědělci, kteří mají k dispozici ornou půdu (bez výjimky)

☒ Uplatnitelné výjimky

☐ Nepoužije se

3.10.4.1.4 Vysvětlení příspěvku k hlavnímu cíli praxe/standardu

ČR využije výjimky, kterou umožňuje nařízení (EU) 2024/1468, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2115 a (EU) 2021/2116, pokud jde o standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu, schémata pro klima, životní prostředí a dobré životní podmínky zvířat, změnu strategických plánů SZP, přezkum strategických plánů SZP a osvobození od kontrol a sankcí a nebude v rámci DZES 8 vyžadovat plnění neprodukcčních ploch.

Stanovením druhů krajinných prvků, u nichž je požadována jejich ochrana před jejich zrušením a poškozením, je zajištěno zachování minimální míry biologické rozmanitosti na zemědělské půdě.

Vysvětlení k postupům ořezu podle standardu Řez stromů SPPK A02 002:2015 (v aktuální revizi):

Tento standard je v naprostém souladu s evropským standardem The European Arboricultural Standards.

Tento postup je stanoven výslovně se souhlasem MŽP.

Jednoznačně podporujeme důležitost ochrany ptactva prostřednictvím zákazu ořezu dřevin.

Ořez dřevin v zemědělské krajině probíhá v naprosté většině za účelem zpřístupnění nebo údržby cest, hranic polí atd. Tyto typy řezů je ideální realizovat v období mimo období hnízdění a jednoznačně budou v období hnízdění zakázány.

Výjimka se týká pouze nezbytně nutných odborných řezů stromů, prováděných podle příslušných standardů, certifikovanou osobou.

Odborný řez je možné definovat jako řez stromů (tree pruning intervention) probíhající na základě ustanovení European Arboricultural Standard EAS 01:2021 - Tree Pruning) nebo standard Řez stromů SPPK A02 002:2015 (v aktuální revizi) a prováděné kvalifikovanou osobou (certifikační schéma European Tree Worker, případně národní schémata jako např. Český certifikovaný arborista).

Pro řezy stromů je správnost jejich provedení definována i správným termínem provedení.

Provedení řezu v nesprávné období vede ke snížení perspektivy, životnosti, budoucí stability i ekofyziologické vitality stromů, krajinných prvků s dřevinami nebo památných stromů. Důležitá je i možnost fytopatologické kontroly během vegetace pro optimalizaci (minimalizaci) řezu.

Není potřeba doplňovat další opatření pro zajištění ochrany, protože tato podmínka stanovena v budoucí PPH3-Směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků, aktuálně PPH 2. Pro ošetření stromu během vegetace bude požadováno ošetření certifikovaným arboristou s certifikátem ETW – European Tree Worker nebo ČCA – Český certifikovaný arborista. Bude nutné doložení datum provedení řezu a stejně tak skutečnost, že řez byl proveden certifikovaným arboristou.

3.10.4.2 DZES 9: Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách náležejících do sítě Natura 2000

3.10.4.2.1 Shrnutí postupů v zemědělském podniku

Žadatel neprovede změnu kultury na ploše dílu půdního bloku nebo její části s kulturou trvalý travní porost nacházející se ve vymezené oblasti Natura 2000 na některou z ostatních druhů zemědělské kultury nebo neprovede na takové ploše dílu půdního bloku orbu. Národní lokality ve vymezení soustavy Natura 2000 (§ 45a – 45i zákona č. 114/1992 Sb.)

- **Ptačí oblasti** (41 ptačích oblastí stanovených nařízeními vlády)
- **Evropsky významné lokality** jsou do národního seznamu v souladu s § 45a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, zařazovány nařízením vlády. Platný národní seznam je shrnut v nařízení vlády č. 318/2013 Sb. o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, platném znění. Evropsky významné lokality, které jsou v evropských seznamech, jsou na národní úrovni vyhlášeny nařízením vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu. Toto nařízení bylo v roce 2022 novelizováno nařízením vlády č. 152/2022 Sb., které reflektovalo doplnění lokality Louky u Přelouče do evropského seznamu.

3.10.4.2.2 Územní rozsah

Celková orientační plocha environmentálně citlivých trvalých travních porostů v lokalitách Natura 2000, na které se vztahuje DZES, v ha: **141353.0**

3.10.4.2.3 Typ dotčených zemědělců

Příjemci přímých plateb podle kapitoly II hlavy III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 nebo příjemci ročních premií podle článků 70, 71 a 72 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115.

3.10.4.2.4 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES

Zákazem přeměny kultury trvalý travní porost na užívaném dílu půdního bloku a provádění orby ve vymezených lokalitách soustavy Natura 2000 je podpořena ochrana druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť z evropského pohledu nejvzácnějších, nejvíce ohrožených, vzácných či omezených svým výskytem. Soustava Natura 2000, kterou tvoří evropsky významné lokality a ptačí oblasti je definována zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Změna kultury ani orba nesmí přesáhnout výměru 0,1 ha v průběhu daného kalendářního roku u žadatele.

Jakákoli změna v kultuře nebo orbě musí být v souladu s čl. 6 odst. 2 směrnice 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, aby v oblastech zvláštní ochrany bylo vyloučeno poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů

nebo vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

Změna od 1.1.2025: Přeměna trvalého travního porostu neb orba v plném souladu s čl. 6 odst. 1 až 4 směrnice o stanovištích a čl. 4 odst. 4 směrnice o ptácích:

Úprava vychází a je v souladu se zjednodušením některých pravidel SZP a novelizací čl. 13 nařízení (EU) 2021/2115 podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1468 ze dne 14. května 2024, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2115 a (EU) 2021/2116, pokud jde o standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu, schémata pro klima, životní prostředí a dobré životní podmínky zvířat, změnu strategických plánů SZP, přezkum strategických plánů SZP a osvobození od kontrol a sankcí, které poskytuje větší flexibilitu členským státům při provádění standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy.

Článek 13 nově umožňuje při stanovování standardů, mj. DZES 9, stanovit zvláštní výjimky z požadavků těchto standardů. Tyto výjimky musí být založeny na objektivních a nediskriminačních kritériích, jako jsou plodiny, typy půdy a zemědělské systémy nebo poškození trvalých travních porostů, mimo jiné kvůli volně žijícím živočichům nebo invazním druhům, a musí být omezeny z hlediska jejich plošného pokrytí. Zvláštní výjimky se stanoví pouze v případě a do té míry, kdy jsou nezbytné k řešení konkrétních problémů při uplatňování těchto standardů, a nesmějí významně omezovat přínos těchto jednotlivých standardů k jejich hlavním cílům uvedeným v příloze III.

Provedením navrhované změny v souladu s přijatými texty *Zjednodušení některých pravidel SZP* bude poskytnuta možnost řešení výjimečných situací v souladu s čl. 13 odst. 1 druhým pododstavcem nařízení (EU) 2021/2115, zejména pouze v případě a v rozsahu, který je nezbytný k řešení konkrétních problémů při uplatňování daného standardu DZES, které v konečném důsledku mohou přinést ekologicky stejně prospěšné nebo ještě prospěšnější využití území a současně větší flexibilitu při provádění zemědělských činností s ohledem na rostoucí výzvy a hospodářskou nejistotu, a zároveň bude zemědělcům hospodařícím, v některých případech i výhradně, v chráněných oblastech Natura 2000 umožněno využívat jejich pozemky v jejich historické souvislosti, a tak bude částečně omezena nepřiměřená zátěž kladená na zemědělce.

Případy uplatnění zvláštní výjimky:

Konkrétní případy použití zvláštní výjimky z požadavku standardu nad rámec požadavků směrnice o stanovištích a směrnice o ptácích jsou omezeny z hlediska jejich plošného pokrytí na TTP, které nejsou evidovány jako segmenty biotopů (z důvodu plnění jejich ekologických funkcí a cílů nařízení EU 2024/1991 o obnově přírody) a nebudou dotčeny jiné zájmy ochrany přírody podle národní legislativy (zákon o ochraně přírody a krajiny). S ohledem na probíhající celorepublikové mapování biotopů je lokalizace přírodních stanovišť na území celého státu známa.

Zvláštní výjimka se použije pouze k řešení konkrétního problému při uplatňování podmínek standardu za předpokladu, že neomezí přínos standardu k jeho cíli - ochraně stanovišť a druhů.

Konkrétním problémem, na který změna reaguje, je například situace, kdy zemědělec hospodář na pozemcích pouze v chráněné oblasti a nemá možnost hospodaření na jiných pozemcích a chce obnovit například sad (krajinotvorný sad) se starými odrůdami, přičemž stromy budou zasazeny při zachování souvislého trvalého travního porostu. Například v ptačí oblasti Krkonoše Sitecode: CZ0521009 byly historicky pěstované druhy ovocných stromů, které se vyznačují vysokou odolností vůči místním drsným klimatickým podmínkám. Vzhledem k tomu, že ovocných stromů v krajině ubývá, mohly by být tyto odrůdy vraceny. Jejich obnova přispěje jak z hlediska biodiversity tak z hlediska tradičního zemědělství.

Výsadbou stromů při vyloučení negativního dopadu a se zachováním travního porostu dojde současně ke zvýšení biodiverzity, ke snížení dopadu změn klimatu, ke stabilizaci vodní bilance a ke zvýšení potravní nabídky pro ptáky, zvířata a hmyz. Současně však bude zaručeno plnění cílů standardu tak specifických cílů Strategického plánu, neboť **jednoznačný postup schvalování návrhů změn bude plně podléhat posouzení místně příslušnému orgánu ochrany přírody v souladu s čl. 6 odst. 1 až 4 směrnice o stanovištích a čl. 4 odst. 4 směrnice o ptácích.**

Podmínku plnění vlastního cíle normy, tj. ochranu druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť z evropského pohledu nejcennějších (biotopů) zajistí prověření a akceptace případné změny na ekologicky stejně prospěšné nebo ještě prospěšnější využití území orgánem ochrany přírody za jasně stanovených podmínek. V rámci tohoto řízení o povolení je i posouzení dopadu záměru. Orgán ochrany přírody s místní znalostí území posoudí a schválí žádost o změnu pouze v případě, že přeměna nebo orba TTP nebude mít vliv jak na přírodní stanoviště, tak na jiné zájmy ochrany přírody a že projekt nebude v rozporu s cíli ochrany lokality Natura 2000 nebo nepodléhá postupu podle článku 6 směrnice o stanovištích (92/43/EHS). V případě, že by mohlo dojít k významnému vlivu záměru na lokalitu soustavy Natura 2000, bude dle požadavků čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích provedeno odpovídající hodnocení důsledků záměrů na lokality Natura 2000. Při zvažování významnosti vlivu záměru na lokality Natura 2000 jsou zohledňovány i plány péče o lokality soustavy Natura 2000.

Zároveň Česká republika bude sledovat a vyhodnocovat případy uplatnění výjimky a jejich počet za Strategický plán.

Odhadovaný hodnota takto změněných ploch je maximálně desítky hektarů za rok.

Změna se dotkne zanedbatelné výměry trvalých travních porostů vzhledem k zaměření pouze na průnik oblastí zemědělsky využívaných a na pojetí v ojedinělých a odůvodněných případech. Vzhledem k tomu není předpoklad žádného dopadu pro Specifické cíle Strategického plánu SZP a žádného dopadu do cílů politiky v oblasti uhlíkového hospodaření v souvislosti s využitím půdy a lesnictví (LULUCF). Předpokládá se, že zemědělské kultury, na které bude případná změna umožněna, budou vykazovat podobné nebo vyšší vlastnosti jako trvalé travní porosty ve vazbě na ukládání uhlíku.

Změna nabývá účinku následující den po datu notifikace rozhodnutí o změně Strategického plánu SZP Evropskou komisí.

Doplnění na základě připomínek EK:

Každý záměr změny u plochy trvalého travního porostu v lokalitách Natura 2000 podle výjimky podléhá posouzení a souhlasu místně příslušného orgánu ochrany přírody.

U každého záměru přeměny kultury trvalý travní porost na jinou kulturu nebo k provedení orby podle výjimky je požadován předchozí kladný souhlas orgánu ochrany přírody, kterým bude posouzeno, že nebudou dotčena jakákoliv přírodní stanoviště.

Orbu mohou všichni zemědělci využít také pro obnovu trvalého travního porostu, pokud podmínkami obnovy nejsou dotčeny podmínky podle národního právního předpisu pro ochranu přírody a krajiny (zákon o ochraně přírody a krajiny) to znamená, že v případě, že na ploše, kde je požadována obnova trvalého travního porostu se nachází předmět ochrany, musí zemědělec dodržovat podmínky podle uvedeného zákona o ochraně přírody a krajiny.

Podmínky obnovy trvalého travního porostu v souladu s postupem podle národního právního předpisu (zákon o zemědělství) jsou následující:

- obnova musí být nahlášena platební agentuře,
- zajištění souvislého travního porostu musí být provedeno ve stanovených termínech (do 31.8. nebo do 30.6. následujícího roku),

- musí být zajištěno sklizení plodiny k ochraně vzcházejícího travního porostu do uvedených termínů,
- obnova může být provedena nejvýše 1x za 5 let kromě případů ohlášení vyšší moci způsobené přírodními činiteli (hraboši, divoká prasata atp.).

Česká republika považuje za citlivé travní porosty všechny travní porosty v lokalitách Natura 2000. Zákazem přeměny trvalých travních porostů a zákazem orby jsou proto zásadně omezováni zemědělci hospodařící pouze v těchto oblastech. Na základě výjimky ke změně kultury nebo orby povolené orgánem ochrany přírody může dojít ke změně u travních porostů, které nejsou přírodními stanovišti ani nejsou významné z hlediska zajišťování cílů ochrany lokalit Natura 2000 či zvláště chráněných druhů, tj. nebudou dotčena jakákoliv přírodní stanoviště (vazba na požadavky nařízení EP a Rady (EU) 2024/1991 o obnově přírody).

Výjimky z uplatňování GAEC 9 jsou poskytovány jako reakce na konkrétní problémy v následujících situacích:

- nedostatek zemědělské půdy u jednotlivého zemědělce převážně hospodařícího pouze na pozemcích v lokalitách Natura 2000 pro využití k extenzivnímu nebo ekologickému hospodaření,
- podpora trvalých kultur,
- podpora ekologického zemědělství.

Podmínky výjimky:

- vydání vyjádření místně příslušného orgánu ochrany přírody, na základě kterého bude zjevné, že změnou zemědělské kultury trvalý travní porost na některou z jiných druhů zemědělské kultury nebo orbou nejsou dotčena evropská stanoviště,
- záměr samostatně nebo ve spojení s jinými významně neovlivní předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti a nepodléhá tak hodnocení jeho důsledků na tato území podle národního právního předpisu (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí),
- dodržení limitů podle národního právního předpisu co se týče druhové ochrany, územní ochrany apod. (zákon o ochraně přírody a krajiny) např. povolení výjimky ze základních ochranných podmínek Zvláště chráněných území, souhlas k bližším ochranným podmínkám Zvláště chráněným územím,
- postup při schvalování návrhů změn plně podléhá posouzení místně příslušného orgánu ochrany přírody v souladu s čl. 6 odst. 1 až 4 směrnice o stanovištích a čl. 4 odst. 4 směrnice o ochraně ptáků,
- řešení podle výjimky neomezuje příspěvek normy k jejímu cíli ochrany stanovišť a druhů,
- v případě změny na trvalou kulturu bude preferováno zachování souvislého travního porostu.

3.10.4.2.5 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any

Neaplikováno.

3.10.5 Další DZES (pokud je to relevantní)

Kód	Název	Popis
GAEC10	neaplikován	Neaplikován

4. Prvky společné pro několik intervencí

4.1 Definice a minimální požadavky

4.1.2.2 Orná půda

4.1.2.2.1 Další připomínky k definici orné půdy

Ornou půdou se rozumí standardní orná půda, travní porost anebo úhor.

Standardní ornou půdou se rozumí

- a) zemědělsky obhospodařovaná orná půda, na které se za účelem produkce plodin pěstují v pravidelném sledu zemědělské plodiny,
- b) zemědělsky obhospodařovaná půda pod skleníky, pod pevným nebo přenosným krytem, nebo
- c) plochy oseté trávami, pokud jsou pěstovány za účelem produkce osiva travních směsí, přičemž půda podle písmen a) nebo b) nebo plochy podle písmene c) nejsou travním porostem podle odstavce 3. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Travním porostem se rozumí zemědělsky obhospodařovaná orná půda využívaná k pěstování trav nebo jiných bylinných pícnin na přírodních plochách nebo uměle osetých plochách, která je udržována mechanicky nebo pastvou, a která je zahrnuta do střídání plodin na dobu kratší než 57 let. Trávami a jinými bylinnými pícninami se rozumí botanické druhy trav a jiných bylinných pícnin, které se vyskytují v České republice na pastvinách a travnatých přírodních stanovištích nebo v travních osevních směsích a využívají se jako krmivo hospodářských zvířat. Rody jetel, vojtěška a další botanické druhy, které se přirozeně vyskytují na přírodních travních stanovištích pouze v kombinaci s jinými druhy nebo se pěstují za účelem produkce plodin, jsou považovány za travní porost, pokud jsou zastoupeny v porostu méně než z 50 %. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Úhorem se rozumí zemědělsky obhospodařovaná orná půda ležící ladem, včetně ploch vyňatých z produkce v souladu s požadavky stanovenými v předpise Evropské unie, která byla v bezprostředně předcházejícím období nejméně po dobu 1 roku vedena v evidenci půdy s kulturou standardní orná půda, chmelnice, vinice, ovocný sad, rychle rostoucí dřeviny pěstované ve výmladkových plantážích, plocha s víceletými produkčními plodinami, jiná trvalá kultura nebo školka. Úhor vznikne přírodním osetím, založením porostu plodiny nebo trávy nebo jiných bylinných pícnin. Úhor je nejméně jedenkrát ročně sečen, mulčován nebo pasen, včetně sečení nedopasků, a to v době od 1. června do 31. srpna příslušného kalendářního roku.

Úhor může zahrnovat i stromy, pokud jejich hustota nepřesáhne 100 ks na 1 hektar, přičemž do tohoto limitu se nepočítají dřeviny evidované jako ekologicky významné prvky a rozptýlené ovocné dřeviny, které nesou opakovaně úrodu. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou. Půda, která byla k 1. lednu 2026 klasifikována jako orná půda, bude i nadále klasifikována jako orná půda, a nikoli jako trvalé travní porosty, a to i pokud období 7 let již uplynulo a půda nebyla zorána, ani jinak obdělána ani opětovně oseta různými druhy trav nebo jiných bylinných pícnin.

4.1.2.3 Trvalé plodiny

4.1.2.3.1 Definice školek

Školkou se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, případně půda pod skleníky, pod pevným nebo přenosným krytem, na které jsou pěstovány mladé dřeviny trvalých kultur za účelem pozdějšího přesazení, školky okrasných rostlin a dřevin a školky lesních dřevin. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat šířku 12 metrů okolo záhonů a tvoří součást cesty. Obhospodařování školky zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

4.1.2.3.2 Definice rychle rostoucích dřevin pěstovaných ve výmladkových plantážích

Rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, která je rovnoměrně a souvisle osázena druhy rychle rostoucích dřevin stanovených národním právním předpisem, a to v minimálním počtu 1 000 životaschopných jedinců na 1 hektar dílu půdního bloku. Podnože a výmladkové pařezy zůstávají po sklizni v zemi a v nové sezóně z nich vyrůstají nové výhonky. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 12 metrů na začátku a na konci řad a šířku jednoho meziřadí, v nejvyšší započitatelné šířce 8 metrů, podél řad po obou stranách rychle rostoucích dřevin pěstovaných ve výmladkových plantážích a tvoří součást cesty. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Seznam rychle rostoucích dřevin

1.

1. Topol Maximovičův a jeho kříženci (*Populus maximowiczii* Henry) – 8 let
2. Topol chlupatoplodý a jeho kříženci (*P. trichocarpa* Torr. et A.Gray) – 8 let
3. Topol vznešený a jeho kříženci (*P. x generosa* Henry) – 8 let
4. Topol kanadský (*P. x canadensis* Moench) – 5 let
5. Topol Šimonův a jeho kříženci (*P. simonii* Carrière; *P. x xianhoei*) – 8 let
6. Topol balzámový a jeho kříženci (*P. balsamifera* L.) – 8 let
7. Topol černý (*P. nigra* L.) – 10 let
8. Topol osika (*P. tremula* L.) – 10 let
9. Vrba bílá a její kříženci (*Salix alba* L., *S. x rubens* Schrank) – 10 let
10. Vrba košíkářská a její kříženci (*S. viminalis* L.) – 10 let
11. Vrba jíva a její kříženci (*S. caprea* L. hybr., *S. x smithiana* Willd) aj. – 10 let
12. Vrba lýkovcová (*S. daphnoides* L.) – 10 let
13. Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior* L.) – 10 let
14. Olše lepkavá (*Alnus glutinosa* (L.) Geartn.) – 10 let
15. Olše šedá (*Alnus incana* (L.) Moench) – 10 let
16. Líska obecná (*Corylus avellana* L.) – 10 let

4.1.2.3.3 Další připomínky k definici trvalých plodin

Trvalou kulturou se rozumí vinice, chmelnice, ovocný sad, školka, rychle rostoucí dřeviny pěstované ve výmladkových plantážích, plocha s víceletými produkčními plodinami, lanýžová kultura a jiná trvalá kultura.

Vinicí se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, která je rovnoměrně a souvisle osázena keři vinné révy, a opatřena opěrným zařízením, které musí být nainstalováno nejpozději do 2

let od výsadby. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat šířku jednoho meziřadí podél řad po obou stranách vinice v nejvyšší započitatelné šířce 3 metrů, 8 metrů na začátku a na konci řad a tvoří součást cesty, přičemž osázená plocha vinice je stanovena podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího prováděcí pravidla společné organizace trhu s vínem. Obhospodařování vinice zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Chmelnicí se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, na které se pěstuje chmel a která je opatřena opěrným zařízením pro jeho pěstování. Plochou této zemědělsky obhospodařované půdy se rozumí plocha ohraničená vnějšími kotvícími dráty nosných sloupů, pokud se na této vnější hranici nacházejí chmelové rostliny, přidá se na každou stranu pozemku dodatečný pruh půdy o šíři rovnající se průměrné šíři meziřadí na tomto pozemku, a tvoří součást cesty. Do plochy chmelnice se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 8 metrů na začátku a na konci řad a tvoří součást cesty. Obhospodařování chmelnice zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Ovocným sadem se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s trvalou kulturou, která je rovnoměrně a souvisle osázena ovocnými stromy o minimální hustotě 100 životaschopných jedinců na 1 hektar dílu půdního bloku nebo ovocnými keři o minimální hustotě 800 životaschopných jedinců na 1 hektar dílu půdního bloku. Jako ovocné stromy nebo ovocné keře nelze uznat podnože nebo množitelské porosty. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 12 metrů na začátku a na konci řad a šířku jednoho meziřadí, v nejvyšší započitatelné šířce 8 metrů, podél řad po obou stranách ovocného sadu a tvoří součást cesty. Maximální přípustná šíře meziřadí je u ovocných stromů 12 metrů, u ovocných keřů 5 metrů. Obhospodařování ovocného sadu zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Školkou se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, případně půda pod skleníky, pod pevným nebo přenosným krytem, na které jsou pěstovány mladé dřeviny trvalých kultur za účelem pozdějšího přesazení, školky okrasných rostlin a dřevin a školky lesních dřevin. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat šířku 12 metrů okolo záhonů a tvoří součást cesty. Obhospodařování školky zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, která je rovnoměrně a souvisle osázena druhy rychle rostoucích dřevin stanovených národním právním předpisem, a to v minimálním počtu 1 000 životaschopných jedinců na 1 hektar dílu půdního bloku. Podnože a výmladkové pařezy zůstávají po sklizni v zemi a v nové sezóně z nich vyrůstají nové výhonky. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 12 metrů na začátku a na konci řad a šířku jednoho meziřadí, v nejvyšší započitatelné šířce 8 metrů, podél řad po obou stranách rychle rostoucích dřevin pěstovaných ve výmladkových plantážích a tvoří součást cesty. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Plochou s víceletými produkčními plodinami se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, na které se za účelem produkce plodin pěstují plodiny, které se zpravidla pěstují způsobem, že nejsou zahrnuty do střídání plodin déle než 5 let. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

Lanýžová kultura je plocha osázená mykorhizními sazenicemi stromů/keřů v hustotě 800 – 2000 kusů na 1 hektar, u nichž pěstitel prokáže, že byly v době výsadby úspěšně naočkovány lanýžem. Obhospodařování lanýžové kultury zahrnuje péči o meziřadí.

Jinou trvalou kulturou se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s jinou trvalou kulturou, která není uvedena výše. Obhospodařování jiné trvalé kultury zahrnuje péči o meziřadí. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou.

4.1.2.4 Trvalé louky a pastviny

4.1.2.4.1 Definice trav a jiných zelených píceň

Všechny zelené rostliny obvykle se vyskytující na přírodních pastvinách nebo běžně obsažené v osevních směsích pro pastviny nebo louky, vhodné pro zkrmování hospodářskými zvířaty, bez ohledu na to, zda jsou využity pro pastvu zvířat či nikoli. Trávami a jinými bylinnými pícninami se rozumí botanické druhy trav a jiných bylinných pícnin, které se vyskytují v České republice na pastvinách a travnatých přírodních stanovištích nebo v travních osevních směsích, které se převážně využívají se jako krmivo hospodářských zvířat. Za účelem jeho obnovy je možné přistoupit k jeho rozorání a vysetí nového travního porostu.

4.1.2.4.2 Rozhodnutí použít kritérium „orby“ ve vztahu ke klasifikaci trvalého travního porostu

: **Ano**

4.1.2.4.3 Rozhodnutí použít kritérium „obdělávání“ ve vztahu ke klasifikaci trvalého travního porostu

: **Ano**

Půda, která není zorána anebo jinak obdělávána je zařazena do úhru (kategorie orné půdy), který se automaticky přerazuje po [57](#) letech do trvalého travního porostu.

Pokud dojde k rozorání travního porostu za účelem jeho obnovy (odstranění degradované trávy, zkvalitnění travního porostu), nepovažuje se toto zorání za přeměnu travního porostu. Obnova trvalých travních porostů je pro životní prostředí důležitým aktem. Nejenže porosty zabraňují negativním erozním vlivům, teplotním extrémům spojeným s degradací půdy a prosycháním, ale jsou-li dobře udržovány, patří mezi druhově nejbohatší biotopy. Pozitivní přínos mají i pro veškerou domácí faunu, především pro ornitofaunu. Trvalé travní porosty umožňují obnovu edafonu, který intenzivním obhospodařováním orné půdy trpí. Stěžejní vliv mají tyto plochy na ukládání organického uhlíku a také zabraňují prostupování chemických látek do spodních vod.

Obděláváním TTP se rozumí – podmítka, orba, předseťová příprava (smykování, kypření, vláčení), setí, válení, až porost naroste tak prokypření.

4.1.2.4.4 Rozhodnutí o použití kritéria „opětovné osévání různými druhy trav“ ve vztahu ke klasifikaci trvalého travního porostu

: **Ne**

4.1.2.4.5 Rozhodnutí o zařazení dalších druhů, jako jsou stromy a/nebo keře, které produkují krmivo pro zvířata, za předpokladu, že trávy a jiné zelené pícniny zůstanou převažujícími druhy.

: **Ne**

4.1.2.4.6 Rozhodnutí o zařazení dalších druhů, jako jsou keře a/nebo stromy, které by mohly být spásány a/nebo které produkují krmivo pro zvířata, tam, kde trávy a jiné zelené pícniny tradičně nepřevažují nebo se na pastvinách nevyskytují

Rozhodnutí o zařazení dalších druhů, jako jsou keře a/nebo stromy, které by mohly být spásány a/nebo které produkují krmivo pro zvířata, tam, kde trávy a jiné zelené pícniny tradičně nepřevažují nebo se na pastvinách nevyskytují : **Ne**

a) V případě kladné odpovědi, platí pro všechny členské státy/regiony? : **Ne**

b) v případě záporné odpovědi na otázku a) se vztahuje pouze na pozemky, které jsou součástí zavedených místních postupů? : **Ne**

c) v případě záporné odpovědi na otázku a) není omezeno nebo použitelné pouze na jiné pozemky než jsou ty, které jsou součástí zavedených místních postupů? : **Ne**

4.1.2.4.7 The minimum period during which the land used to grow grasses or other herbaceous forage has not been included in the crop rotation of the holding

57

4.1.2.4.8 Decision not to classify into permanent grassland arable land used to grow grasses or other herbaceous forage, which was classified as arable lands on 1 January 2026 and has not been ploughed, or tilled, or reseeded with different grasses for a period referred to in section 4.1.2.4.7 or longer

ANO

4.1.2.4.9 Další připomínky k definici trvalého travního porostu

Trvalým travním porostem se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, která je využívána k pěstování trav nebo jiných bylinných pícnin na přírodních nebo uměle osetých plochách a která je udržována mechanicky nebo pastvou. Travní porost nebo úhor s pokryvem trav a jiných bylinných pícnin, se stává trvalým travním porostem nejpozději po 57 letech, kdy nebyl zahrnut do střídání plodin. Trávami a jinými bylinnými pícninami se rozumí botanické druhy trav a jiných bylinných pícnin, které se vyskytují v České republice na pastvinách a travnatých přírodních stanovištích nebo v travních osevních směsích, které se převážně využívají se jako krmivo hospodářských zvířat. Rody jetel, vojtěška a další botanické druhy, které se přirozeně vyskytují na přírodních travních stanovištích pouze v kombinaci s jinými druhy nebo se pěstují za účelem produkce plodin, jsou považovány za trvalý travní porost, pokud jsou zastoupeny ve vyseté směsi méně než z 50 %. Trvalým travním porostem se rozumí rovněž plocha, vedená podle § 1 písm. j) v evidenci půdy, na které se vyskytují i z více než 50 % jiné botanické druhy než trávy a jiné bylinné pícniny, přičemž zemědělské obhospodařování této plochy probíhá obdobně jako v případě pěstování trav a jiných bylinných pícnin. Pěstované rostliny jsou přímo propojeny kořenovým systémem s půdou. Půda, která byla k 1. lednu 2026 klasifikována jako orná půda, bude i nadále klasifikována jako orná půda, a nikoli jako trvalé travní porosty, a to i pokud období 7 let již uplynulo a půda nebyla zorána, ani jinak obdělána ani opětovně oseta různými druhy trav nebo jiných bylinných pícnin.

4.1.2.5 Další připomínky k definici zemědělské plochy obecně

Všechny relevantní informace jsou uvedeny u jednotlivých druhů zemědělské plochy.